

Det er hensigten, at beføjelsen fortsat skal kunne anvendes, som ombudsmanden finder mest hensigtsmæssigt.

I stk. 2 er det udtrykkeligt bestemt, at ombudsmanden kan afslutte sager, som undergives summarisk behandling, uden først at indhente en udtalelse vedrørende klagen. Denne beføjelse gælder dog kun, hvis ombudsmanden ikke udtaler kritik eller afgiver henstilling. Stk. 2 skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 20, hvorefter ombudsmanden ikke må udtale kritik af en myndighed eller en person, før myndigheden eller personen har haft lejlighed til at udtale sig.

Til § 17

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 6, stk. 5, 1. pkt.

Efter lovforslagets § 7 er de hidtidige grænser for ombudsmandens indseende med kommunerne ophævet. Herefter er den særlige bestemmelse i § 6, stk. 5, 2. pkt., om kommunale sager blevet overflødig. En bestemmelse svarende hertil er derfor ikke medtaget i lovforslaget.

Ombudsmanden har gennem de senere år – med tilslutning fra Folketingets Retsudvalg – gennemført generelle undersøgelser af en myndigheds behandling af sager. Ombudsmanden gennemgik eksempelvis i 1988 80 sager om samværsret og underholdsbidrag og afgav en samlet rapport herom. I 1993 foretog ombudsmanden en gennemgang af 100 sager, som Den Sociale Ankestyrelse havde anset for at være af principiel betydning og derfor optaget til realitetsbehandling som 3. instans. Denne praksis foreslås med stk. 2 udtrykkeligt lovfæstet.

Til § 18

1. Efter ombudsmandsinstruksens § 3, stk. 2 og 3, kan ombudsmanden foretage inspektioner. Denne beføjelse har ombudsmanden anvendt regelmæssigt lige fra embedets start. Inspektionerne er især sket på institutioner, hvor de, der befinder sig på institutionen, er i en særlig underlegenhedssituation, såsom fængsler, psykiatriske hospitaler og lignende.

Med samtykke fra vedkommende amtsråd har ombudsmanden i de seneste år inspiceret nogle kommunale psykiatriske hospitaler.

2. Beretningernes referater af disse institutionsbesøg viser, at ombudsmandens bedømmelse af institutionerne især hviler på to slags grundlag.

Det ene er rimelig klart og håndgribeligt. Der findes efterhånden et meget stort antal regler om forholdene i institutionerne, specielt om klienternes

forhold. Ombudsmanden prøver som en selvfølge, om disse regler er overholdt.

Det andet bedømmelsesgrundlag er mere diffust. Det kan vist bedst karakteriseres som humanitært, medmenneskeligt. Typiske udslag af dette bedømmelsesgrundlag er bestræbelser på at skabe den bedst mulige tilværelse for institutionens klienter. Bestræbelserne giver sig ikke helt sjældent udtryk i ønsker om bygningsændringer, bedre vedligeholdelse, bedre fritids- og beskæftigelsesforanstaltninger m.v.

Lovforslagets § 18 indebærer for det første, at inspektionsvirksomheden fremover er reguleret i loven og ikke blot i instruksen.

Den gældende lov skelner mellem inspektion af statslige og kommunale institutioner. Med ophævelsen af begrænsningerne i ombudsmandens kompetence over for kommunerne bortfalder også behovet for at opstille begrænsninger for ombudsmandens inspektioner af kommunale institutioner. Se nærmere under pkt. 2 b, 5°, i de almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen i § 8 i lovforslaget vil dog fortsat betyde, at ombudsmanden også i forbindelse med disse undersøgelser skal tage hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale styre virker.

3. Det forudsættes, at ombudsmanden foretager systematiske inspektioner af fængsler til opfyldelse af en anbefaling fra Den Europæiske Komité vedrørende forebyggelse af tortur og anden umenneskelig behandling eller straf. Se de almindelige bemærkninger pkt. 2 i.

Til § 19

Bestemmelsen afløser § 7, stk. 1, 2 og 4, i den gældende lov, samt § 3, stk. 3, og § 7, stk. 2 og 3, i instruksen.

Pligten til at udlevere oplysninger påhviler ifølge de gældende regler enkeltpersoner.

Efter lovforslaget påhviler oplysnings- og udleveringspligten myndighederne. Derved afspejler teksten den praksis, som har været fulgt fra ombudsmandsinstitutionens start, jf. pkt. 2 a under de almindelige bemærkninger.

Stk. 1 angår udleveringen af allerede foreliggende oplysninger. I lighed med den gældende lovs § 7, stk. 1, har ombudsmanden krav på at få alle oplysninger og dokumenter, uanset om de foreligger som udkast, interne notater, protokoller, oplysninger, der er lagret i edb, netværk osv. Det afgørende er, om de pågældende oplysninger eller aktstykker må antages at have betydning for ombudsmandens undersøgelse af en sag.